

ข อ อ ย่ ำ ง พ ร ะ อ รีย เ จ้ ำ

ผู้มีปัญญาทั้งหลาย จะไม่ออกปากขอเลย

ธีรชนควรรู้ไว้

พระอริยเจ้าทั้งหลาย ยินเฉพาะเจาะจงอยู่ที่ใด

นั่นคือการขอของพระอริยเจ้าทั้งหลาย

ขออย่างพระอริยเจ้า

๒๓๘

การที่จะนำตนให้พ้นจากอาสวกิเลสให้บริสุทธิ์บริบูรณ์เข้าถึงอายตณนิพพานได้นั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย แต่สำหรับนักสร้างบารมีผู้มีหัวใจเต็มเปี่ยมด้วยการสร้างบารมีนั้น ย่อมตระหนักว่าการสร้างบุญกุศลคือภารกิจที่สำคัญยิ่ง เพราะบุญที่เราสร้างนี้ จะเป็นเครื่องสนับสนุนให้เราได้บรรลุวัตถุประสงค์ของชีวิตเส้นทางในสังสารวัฏของเรา ย่อมก้าวไปได้อย่างสะดวกสบาย และมีโอกาสสร้างบารมีให้ยิ่งขึ้นไป เป็นบุญต่อบุญไม่มีที่สิ้นสุด การสร้างบารมีอย่างที่เรากำลังทำอยู่นี้ เป็นสิ่งที่มีคุณค่า และมีความสำคัญสำหรับพวกเราทุกๆ คน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน อัฐวิเสสชาดก ความว่า

“น เว ยาจนติ สปปญญา ธีโร จ วิทิตุมรหติ
อุททิสส อริยา ติฏฺฐนติ เอสา อริยาน ยาจนา

ผู้มีปัญญาทั้งหลาย จะไม่ออกปากขอเลย ธีรชน
ควรรู้ไว้ พระอริยเจ้าทั้งหลาย ยินเฉพาะเจาะจงอยู่ที่ใด
นั่นคือการขอของพระอริยเจ้าทั้งหลาย”

ผู้มีปัญญาในที่นี้ หมายถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก และพระสงฆ์สาวกทั้งหลาย ท่านเหล่านี้ถือว่า เป็นเนื้อนาบุญแก่ปฐกาคาห การขอของท่านจะเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน จะไม่เป็นไปเพื่อ

ขออย่าง พระอริยเจ้า

๒๓๕

ประโยชน์ตนอย่างแน่นอน เพราะชีวิตของท่านเหล่านั้น เป็นไปเพื่อส่วนรวม สร้างคุณประโยชน์ เพื่อนำพาสรรพสัตว์ทั้งหลายให้หลุดพ้นจากทุกข์ทั้งมวล นี่คือนักบุญที่กล่าวถึงในพระคาถา หากเรารับรู้ดังนี้แล้ว เมื่อปรารถนาจะได้บุญกับท่าน ก็ควรใช้สติปัญญาพิจารณาให้ดีกว่า เราควรจะทำเพื่อบุญกับท่านอย่างไร

วิสัยของบัณฑิต หากท่านดำรงอยู่ในเพศแห่งเอื้อนบุญ ท่านย่อมรู้ว่า ควรจะวางตัวอย่างไร เพราะท่านตระหนักดีว่าการขบถ โดยไม่มีความพอดีนั่น ไม่เป็นที่รักของผู้ใด ท่านจะขออย่างพระอริยเจ้า *ดังชีวิตในอดีตของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สมัยที่ยังสร้างบารมีเป็นพระโพธิสัตว์ ขณะที่พระองค์ตรัสเรื่องนี้ขึ้นมา ทรงประทับอยู่ที่เมืองอาฬวี และได้ปรารภเหตุที่มีพระภิกษุพุทธสาวกไปขอวัสดุอุปกรณ์มาสร้างกุฏิที่พัก จนเกิดเรื่องราวที่กล่าวขานกันอย่างกว้างขวาง พระองค์จึงตรัสเรียกภิกษุเหล่านั้นมา แล้วให้ข้อคิดว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ในกาลก่อนเมื่อพระพุทธเจ้ายังไม่เสด็จอุบัติขึ้น บัณฑิตสมัยก่อนได้บรรพชาในพาหิรัลathi แม้พระราชาจะทรงปวารณาแล้ว ก็ไม่ทูลขออะไร

*มก. เล่ม ๕๙ หน้า ๒๘๖

ขออย่าง พระอริยเจ้า

๒๘๐

เพราะคิดว่า ขึ้นชื่อว่าการขอของรัก ย่อมไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจของชนเหล่าอื่น” จากนั้นพระพุทธองค์ได้นำอดีตนิทานมาตรัสเล่าว่า

ชาติหนึ่ง พระโพธิสัตว์เกิดในตระกูลพราหมณ์ในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง พวกหมู่ญาติพากันตั้งชื่อท่านว่าอัญญิเสนกุมาร เมื่อเจริญวัยขึ้น ท่านได้ศึกษาเล่าเรียนจนเจนจบ เป็นที่รักของครูบาอาจารย์ยิ่งนัก แต่ด้วยอาณูภาพแห่งเนกขัมมบารมีที่ได้สั่งสมมานับภพนับชาติไม่ถ้วน ทำให้ท่านเห็นโทษเห็นภัยในกามทั้งหลายว่า กามทั้งหลายมีทุกข์มาก เป็นต้นทางแห่งทุกข์ จึงออกบวชเป็นฤาษี ปฏิบัติธรรมอยู่ในป่าหิมพานต์เป็นเวลานาน จนกระทั่งได้ฌานสมบัติ และอภิญญาสมบัติ

หลังจากที่อยู่ป่ามายาวนาน พระโพธิสัตว์ปรารถนาจะเปลี่ยนบรรยากาศ และรสชาติของการขบฉัน จึงเดินทางเข้ามาในเมืองพาราณสี จนมาถึงพระราชอุทยาน รุ่งขึ้นได้เดินรักษาจารมาถึงพระลานหลวงด้วยอาภักิริยาที่งดงามนำเลื่อมใส พระราชาทอดพระเนตรเห็นแล้วทรงเกิดความเลื่อมใสศรัทธา จึงให้ราชบุรุษนิมนต์ท่านเข้ามาในพระราชวัง อารานนาให้ที่นั่งที่พื้นปราสาทที่ตกแต่งอย่างดี แล้วได้ถวายโภชนาที่ประณีต หลังจากฤาษีโพธิสัตว์ฉันภัตตาหารแล้ว ได้กล่าวอนุโมทนาถวาย พระราชาทรงฟังอนุโมทนาถวายอันประกอบด้วยธรรมเช่นนั้นแล้ว

ขออย่างพระอริยเจ้า

๒๘๑

ยิ่งเกิดความเลื่อมใสขึ้น จึงอาราธนาให้พักที่พระราชอุทยาน
พร้อมปวารณาตนเป็นโยมอุปัฏฐาก

พระราชาสัตถ์จึงไปสนทนาธรรมกับพระโพธิสัตว์วันละ
สองถึงสามครั้ง วันหนึ่ง ด้วยความที่พระองค์ปีติในธรรมิกถาจึง
ทรงปวารณาว่า “พระคุณเจ้าต้องการสิ่งใดนับตั้งแต่ราชสมบัติ
ลงมา ขอพระคุณเจ้าจงบอกแก่โยมเถิด โยมปรารถนาจะสร้าง
บุญกุศล” พระโพธิสัตว์ฟังดังนั้นก็นิ่งๆ ไม่แสดงอาการอยากได้
สิ่งใด

วันหนึ่ง พระราชาทรงดำริว่า ยากเหลือเกินต่างขอใน
สิ่งที่ตนเองต้องการ แต่พระคุณเจ้าอุปัฏฐากเสนาะนี้ ตั้งแต่วันที่เรา
ปวารณาไว้ ยังไม่เคยขอสิ่งใดกับเราเลย พระคุณเจ้าเป็น
บัณฑิตที่แท้จริง เราจักเรียนถามท่าน ได้เสด็จไปอุปัฏฐาก
พระฤๅษีที่พระราชอุทยานพลางตรัสถามว่า “พระคุณเจ้าผู้เจริญ
พวกวณิกทั้งหลายที่โยมไม่รู้จัก ต่างพากันมาหาโยมและขอสิ่ง
ต่างๆ มากมายเหลือเกิน แต่พระคุณเจ้าผู้ที่โยมรักและเคารพ
ทำไมพระคุณเจ้าจึงไม่ขอสิ่งใดเลย”

พระโพธิสัตว์ตอบว่า “มหาบพิตร ที่อาตมาไม่ขอ ก็
เพราะว่า ผู้ขอย่อมไม่เป็นที่รักของผู้ให้ ส่วนผู้ให้ เมื่อไม่ให้สิ่งที่
เขาขอ ย่อมไม่เป็นที่รักของผู้ขอ เพราะฉะนั้น อาตมาจึงไม่

ขออย่าง พระอริยเจ้า

๒๘๒

ขอสิ่งใดกับมหาบพิตร ขอความบาดหมางใจอย่าได้มีแก่
อาตมภาพเลย เพราะหากอาตมาขอแล้ว ตัวมหาบพิตรเองก็
คงจะรับสั่งให้ไม่ขัด แต่ตัวอาตมภาพเองก็จะเกิดความรู้สึก
ตะขิดตะขวงใจ หากสมมติว่า ถ้าขอแล้วพระองค์ให้ไม่ได้หรือไม่
สามารถจะให้ได้ อาตมาจะรู้สึกตะขิดตะขวงใจเช่นกัน ระหว่าง
พระองค์กับอาตมาอย่าได้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้เลย”

ด้วยความที่พระราชเป็นผู้เต็มเปี่ยมด้วยการให้ และ
รักที่จะสั่งสมบุญกุศล จึงกล่าวขึ้นว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ผู้ใดที่
เลี้ยวชีพด้วยการขอ แต่ไม่ขอในสิ่งที่ควรขอ และในเวลาควรขอ
ผู้นั้นยอมขจัดบุญจากผู้อื่น แม้แต่ตนเองก็ไม่สามารถที่จะดำรง
ชีวิตอยู่ได้ ส่วนผู้ใดที่เลี้ยวชีพด้วยการขอ และขอสิ่งที่ควรขอ
ทั้งขอในเวลาควรขอ ผู้นั้นยอมให้ผู้อื่นได้บุญด้วย ทั้งตนเองก็
เลี้ยวชีพอยู่ได้ด้วย ผู้มีปัญญาทั้งหลาย เห็นผู้ขอมาแล้วจะไม่รู้สึก
ขี้เกียจ พระคุณเจ้าเป็นที่รักของโยมเหลือเกิน พระคุณเจ้า
ประสงค์สิ่งใดขอให้บอกเถิด เพราะการบอกขอของพระคุณเจ้า
คือสิ่งที่ยังความปิติให้กับโยม”

แม้พระราชจะตรัสให้รู้ถึงอภัยของตนเช่นนี้
พระโพธิสัตว์ก็ยังคงไม่ทูลขอสิ่งใดเมื่อจะแสดงปฏิปทาของนักบวช
ท่านจึงกล่าวว่า “มหาบพิตรราชสมภารเจ้า การขอสิ่งที่ไม่ควร
ขอนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สมควร อาตมาเลี้ยวชีพอยู่นี้ ยังไม่เห็นปัจจัยที่

ขออย่างพระอริยเจ้า

๒๘๓

ใช้สอยขาดตกบกพร่องเลย บรรพชิตทั้งหลาย ตั้งแต่บวชมาก็ควรที่จะเป็นผู้ที่มีอาชีวะบริสุทธิ์ผุดผ่อง และขอให้พระองค์สังเกตการขออย่างพระอริยทั้งหลายไว้ด้วยว่า ท่านจะไม่ออกปากขอเลย แต่บัณฑิตและนักปราชญ์ทั้งหลายควรรู้ไว้ พระอริยเจ้านั่นเฝ้าเฉพาะเจาะจงอยู่ที่ใด นั่นคือการขอของท่านนั่นเอง”

สำหรับการขอแบบพระอริยะนี้ ท่านจะไม่กระทำในสิ่งที่มีมนุษย์และเทวดาทั้งหลายติเตียน หากเราปรารถนาจะเอาบุญกับท่านผู้เป็นเนื่อนาบุญ ก็ต้องรู้จักสังเกตและพิจารณาให้ดี เราจะได้ไม่พลาดจากกองบุญกุศล เช่นเดียวกับพระราชาองค์นี้ เมื่อได้ฟังเช่นนั้นแล้วทรงได้คิดทันที จึงกล่าวว่า “พระคุณเจ้า ถ้าอุปฐากทั้งหลายสังเกตเห็นว่า สิ่งนี้ควรที่จะถวาย รู้ได้ด้วยตนเองเช่นนี้ก็เป็นที่ดีเลิศ ถ้าอย่างนั้น โยมขอถวายโคนมสิดางพันตัว และโคตัวผู้แก่พระคุณเจ้า”

พระโพธิสัตว์ฟังดังนั้นแล้ว ก็ทูลปฏิเสธเช่นเดิมว่า “มหาบพิตร ธรรมดาบรรพชิตไม่ควรมีความกังวลอะไรเลย อาตมาไม่มีความต้องการสิ่งเหล่านี้ หากพระองค์ปรารถนาจะถวายสิ่งที่มีคุณค่ากับอาตมาละก็ โปรดทรงบำเพ็ญบุญ มีทานเป็นต้นให้ต่อเนื่องไม่ขาดสายเถิด จะเป็นการกระทำที่ทรงค่ามากที่สุด”

ขออย่าง พระอริยเจ้า

๒๘๔

พระราชาทรงสดับดังนั้น ยิ่งเกิดความปีติโสมนัสใน
โอวาทของพระโพธิสัตว์ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา พระราชาทรง
ดำรงตนอยู่ในโอวาทของพระโพธิสัตว์ ตั้งใจสั่งสมบุญบารมี
อย่างเต็มที่ ทรงทำทาน ตั้งมั่นอยู่ในศีลจนตลอดพระชนม์ชีพ
เมื่อละโลก พระองค์ได้เข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดาในสุคติ
โลกสวรรค์ ส่วนพระฤาษีโพธิสัตว์ ตลอดชีวิตของท่านก็ตั้งมั่น
อยู่ในธรรม ได้เข้าถึงฌาน และอภิญญาที่ไม่เสื่อม ละจากโลก
ได้เข้าถึงพรหมโลก เมื่อทรงตรัสพระธรรมเทศานี้จบแล้ว
ทรงประมวณवादกว่า “พระราชาในครั้งนั้น คือพระอานนท์
ส่วนพระฤาษี คือตถาคตนั่นเอง”

จากเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่าการขอของพระอริยะนั้นลึกซึ้ง
ทีเดียว ท่านจะขอในขณะและเวลาที่เหมาะสม ไม่ขอพร่ำเพรื่อ
จะดูทุกสิ่งทุกอย่างให้พอเหมาะพอดี และสิ่งที่ขอนั้นจะต้องเป็น
สิ่งที่เอื้อต่อการประพฤติพรหมจรรย์ เป็นสิ่งอันควรแก่สมณ-
บริโภคที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในภพนี้และภพหน้า เช่นเดียว
กับการที่พระโพธิสัตว์ประทานโอวาทให้พระราชาเป็นนักสร้าง
บารมีที่ดี พระราชาก็ทรงปฏิบัติตามโอวาทของพระโพธิสัตว์
ดังนั้นให้พวกเราทุกคน ดูแบบอย่างตรงนี้ แล้วทำชีวิตของเรา
ให้สมบูรณ์ในธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากันทุกๆ คน